

אבי היה מוטקה חדש או מרדכי חדש. באורגינל היה , תרגום לעברית חדש נולד וגדל בוילנה והיה בין קבוצת הצעירים של החלוץ הצעיר שהתארגנה לאחר לחידתו של טרומפלדור לעלייה לארץ להגשמת המשך ההתיישבות קבוצה של כעשרים בחורים ובחורות, ובאופן די מאורגן התאחדו במועדון בוילנה ויצאו במאורגן בעזרת הישוב היהודי בוילנה והם הגיעו לכינרת (מתי?) ב-1920. הם ברובם בשלב הזה רצו להקים יישוב חדש החלום שלהם היה להתיישב מהתחלה להתחיל כמו דורות רבים אחריהם ועד היום שלהתחיל הכול מחדש, אבל הייתה כבר קבוצה של חברים בכינרת שהתפרקה, אחד הפירוקים הראשוניים של התנועה הקיבוצית היה שאנשי עין חרוד בהנהגתו של טבנקין פרשו מהקיבוץ שהוקם בחוות כינרת על יד המושבה כינרת והלכו להקים את קיבוץ עין חרוד- קיבוץ גדול והקבוצה בסיסית של כינרת בצנין ישראל הינו למוח נטונסקין ועוד אחד שאני לא זוכר כרגע את שמו נשארו בעצם עם כל הרכוש והקרקות שעמדו לרשותם איך בלי כוח אדם בכלל מאחר שאנשי עין חרוד או יותר נכון אנשי כינרת שעברו לעין חרוד עזבו אותם ובדיוק באותו זמן הגיעו קבוצת הגימלאים והם מיד התחילו הקבועים בין ציון בעיקר "לחזור" אחרי הקבוצה הזאת, תוך רצון לצרף אותם לכינרת. בשלב הריאשון הם ישבו מעל המושבה בהר כינרת שזה יוצא מעיין שנמצא מעל.. מתחת לפוריה ומעל למושבה כינרת שם הם הקימו את היישוב הראשוני שלהם באוהלים בתנאים מאוד קשים ולא היה שום בסיס כלכלי שהם יכלו לפתח משק או משהו כזה. באיזור הזה למעלה בהר אבל מהר מאוד כתוצאה מלחצים כלכליים הם נאלצו לחפש פרנסות אחרות ביניהם נודע להם שהוקם גדוד העבודה על שמו של טרומפלדור, וריכוזו של יצחק שדה שהיה בעצם המוליד של העיניין הזה, על יד מיגדל על יד קבר או כנסיית מגדלנה- ושם יש את המחצבות שקיבלו ... שלקחו את האבנים וחצבו באבנים ועשו מהם חצץ על מנת לייצר את הכביש מגדל-טבריה.ולאחר מכן המשיכו עד צמח הקבוצה הזאת עלו על הסירות וכבר הערבים בדרום הכינרת צמח ושטו בעזרת ספנים ערביים למגדלנה שמה הם הצטרפו לגדוד ההנהגה והתחילו לעבוד בשמש ובחום בפטישים לפוצץ אבנים וכל אחד קיבל מיכסה שהוא היה צריך לעבוד בה. לוקחים אבן גדולה ומתחילים לרסק אותה לחצץ קטן ועוד יותר קטן לפחות ארבעה גדלים של אבן. באבן הגדולה היו משתמשים כיסוד לכביש וזה עשו אנשי מיקצוע מיוחדים ששמו אבל על יד אבן ובחללים שנוצרו ביניהם שמו חצץ גדול וברוחים שנשארו שמו את החצץ הקטן ועל זה שפכו זפת על זה שפכו חצץ דק מאוד שהם היו מרכזים בסוף העבודה של פיצוח האבנים היו גם כאלה שעבדו עם פטישים גדולים בעיקר יצחק שדה, וכל מי שחשב עצמו לחזק הלך לפטישים הגדולים של 5 קילו שהם היו לוקחים את הסלע הבסיסי ומפוצצים אותו לאבנים איך שהוא. כל אדם ישב על ערמת חצץ וככל שהוא אסף יותר הוא היה מביא עוד אבן ויושב למעלה על הערמה ומפוצץ אותה עד

שהערמה הלכה וגבהה ולפי זה עשו מדידות ולפי זה קיבלו את המשכורת, כמובן שאנשים התחרו ביניהם למי תיהיה ערמה גדולה יותר, וגם היה קשור ליכולתו להתפרנס יותר או פחות. (מה היה כלי העבודה?) פטיש בלבד (פטיש רגיל של קילו?) פטיש רגיל של קילו שהוא קצת מעוגל משני הצדדים הוא שווה משני הצדדים – פטיש לקיצוץ אבנים. במקום הזה הם עבדו בחודשיים –אני לא יודע בדיוק כמה. ולשמה הגיע גם בנציון ישראלי עם הפנייה שלו להצטרפות הקבוצה לכינרת היו וויכוחים גדולים מאוד וכתוצאה מיזה עזבו חלק מהאנשים את הקבוצה אלה שהתנגדו אבל הרוב היה בעד ואני לא יודע בדיוק את התאריך אבל הם קמו והלכו לחצר כינרת אבא שלי שהוא היה כנראה מהמתנגדים והוא בעיקר התנגד כי הוא רצה בכל מחיר להקים דבר חדש וגם מהתחלה להיות שותף ליצירת בראשית אבל היה לו עוד חלום אחד או מחשבה תאורטית שאם אנחנו באים לארץ כלכך נכשלת לעומת רוסיה, פולניה או כל מדינה אחרת באירופה אנחנו צריכים בשביל שנצלח לשרוד פה אנחנו צריכים ללכת ללמוד מהתושבים המקומיים שבעצם הם יו מבחינתו כאילו הכוח האוכלוסיה ה...

אבא חשב שהבדווים הם בעצם מיצגים את היהודים הקדומים מתקופת התנ"כ והם חיים באותה צורה שפעם היה ניתן לחיות בארץ יבשה שכזאת שמקורות המים שלה מאוד קטנים ושיש לחיות על צאן ובקר בעיקר, הוא קם והלך דרומה לעורך עמק הירדן עד לסחנה למרגלות הגילבוע שם הוא הגיע למאהל של בדווים רועי צאן זה היה שבט גדול מאוד עם שח גדול מאוד שהיו לו הרבה הדרים ועשיר גדול. הוא בא התיצב מול השח ושאל אם הוא מוכן לקחת אותו לעבודה, כמובן ששח והבדווים האחרים לא הבינו ולא האמינו למראה עיניים אבל החלוץ הזה מוילנה אמר שהוא רוצה ללמוד ואם הם מוכנים ללמד אותו את הצאן. ובעקבות ה... (האיזה שפה הוא דיבר איתם?) הוא דיבר איתם בעיברית- כנראה שהם ידעו עיברית. אבל בשלב הזה הוא יכל רק לדבר בעיברית. יכול להיות שהיו בדווים שידעו לדבר... בכל אופן לפי סיפורו של אבא אישתו של השח היתה מיעצת שלו והיא זאת ששיכנעה והיא כנראה היתה הדומיננטית במשפחה והוא קיבל אותו לעבודה והוא קיבל את הציוד הרגיל של כל רואה צאן עם הגלביה את הנבוט ויצא עם הרואים בשלב הריאשון עם אחרים ואחר כך לאט לאט הוא יותר ידע את העבודה ויצא לבד גם, כמו כל הבדווים האחרים וכך הוא היה משהו בסביבות שנה שנה וחצי עד שהתעוררו שמה כל מיני רוחות קינאה או חששות ובדווים אחרים באו והתלוננו שכנראה זה מרגל, יהודי ושצריך לסלק אותו אישתו של השח נתנה לו סוס של השח הזאת אותה הזדשמנות שהשח כנראה לא היה ואמרה לו תברח ואז הוא הופיע קודח מחוס הוא הגיע בלילה מאוחר הוא בא לעין חרוד והצייצב שמה ומשם הוא אחר כך חזר לכנרת (עם הסוס?) עם הסוס בלי הסוס אני לא יודע בכל אופן אני לא זוכר בדיוק את הפרטים הוא חזר לכינרת והחליט לעשות פסק זמן בגלל החשש לחייו ובאותו זמן בדיוק בגיעו שתי בנות צעירות, נחמדות, יפות מפולניה שתי אחיות ממשפחת רוטנברג, בנות כפר סכריצין על גבול רוסיה פולניה כאשר, חווה הגדולה שבינהן _____ החדש שלאחר מכן הקטנה יצאו מאותו כפר בעזרת סיוע של אבא שלהן-

אבא שלהן נתן להן כסף לסוע לארץ, והן הגיעו הינה לכינרת ומיד רתמו אותן לעבודה ואז התחילה כנאה ... שם היה חסר הרבה בחורות בכלל בקבוצה הזאת. אז התחיל שמה מעגל של גברים לחזר אחרי שתי הנערות האלה ואבא שחז מהבדווים טען שהוא זה שזכה. ולא עבר הרבה זמן ואחי נולד, (לא היו בקבוצה היא בנות?) היו אימא של רוני, אבא של רוני, והיה שלומו קינרתי ואישתו חנה, (והבחורות גם עבדו בכביש?) בחורות עבדו גם בכביש כמו בחורים. אחר כך הם התווכחו אם לחזור קצת ל_____ אז הם הקימו קבוצת בניה בקרית שמואל בטבריה זה בעלייה של טבריה זו הקבוצת הבנייה הריאשונה שקמה לבניית בתים, עם כמובן איזה הדרכה של בעלי מיקצוע שהם מצאו פה ושמה אם זה בנאים, וזה והם התחילו להקים את הבתים. הם קיבלו עבודות לקבלנות ולצורך זה הם אחר כך גם היו צריכים להוביל חומרים אז הם גם רכשו בכסף שהם הרווחו עגלות עם מזוודות, ואז הם ראו שזה גם מקום שאפשר להתפרנס בו הם נעשו עגלונים, וזה סיפור לחוד... אבל אבא שלי ועוד אחרים מספרים איך שהם הובילו מצריכים מטבריה לצפת בעגלות דרך ראש פינה, ועם זה יצא בזמן חגיגות הם במירון זה חגיגות בעל הנס? לא! זה בר יוחאי. אז אחר כך היה להם גם אנשים להוריד בחזרה חטבריה, אז הם גם הרוויחו יוצא מהכלל, והיו עושים שני נגלות וחזרה לצפת ביום והם היו המרוויחים הגדולים בקבוצה, ואחר כך הקבוצה עוד עברה להקים את כביש חיפה-טבריה, ועוד כל מיני עפולה נצרת... כל הכבישים האלה הם כבישים שהקבוצה הזאת ה_____ עם עוד קבוצות היו גם מדגניה ב' אני יודע את זה כי אישתי היא מגדניה וההורים שלה היו מקבוצת בורודסקינה, שהם גם כן מרוסיה והם גם כן היו בכביש הזה של מרחביה וכל האיזור הזה. (כביש חיפה –טבריה זה הכביש של מקימי נצרת אמרת _____) יכול להיות כן, איפה שהיתה עבודה ועיקר העבודה היה בלהקים כבישים אז כל הקבוצות שהיו רעבות ללחם היו מסיגות את זה, היה תמיד איזה "מכר" שמשג את העבודה. שנה אחרי אחי נולדתי אני, אבל לפני זה אז בכלל בנושא בינו-לבניה הידע כנראה היה מאוד מאוד מעורפל, ואימא שלי נכנסה להריון מהר מהר מאוד וכנראה היא היתה מאוד עייפה בגידול הילד הריאשון ולא כל כך היתה מוכנה נפשית להתחיל מיד עם ילד שני עוד לפני שההוא גמר לינוק, והיא סיפרה לי שאני נולדתי העיין חרוד היה בית חולים ה"העמק", ממש על המעיין של עין חרוד על יד המצוק שמימנו יוצא מעיין חרוד שם הוקם בית החולים הראשון בית חולים ה"העמק", שלאחר מכן עבר על יד עפולה שמה גם כן היה קיבוץ עין חרוד הראשון. אימא שלי אימא רצתה להיפטר מימני כמה שיותר מוקדם, לאור הקצב באפריל ה_____ שהיה לה עם אחי הגדול, ואני מיד הגעתי היא לא רצתה לסחוב אותי בבטן היא התחילה לטפס על הגלבוץ ותקופה שהיא חיכתה ללידה בבית החולים, היא נצלה את זה כל יום כדי לטפס על הסלעים ולקפוץ וזה ואולי זה יוביל לצורך ללדת יותר מוקדם וכך היא תצטרך להפטר מהבעיה הזאת. (למה היא לא ילדה בבית אלה בבית חולים?) היא לא ילדה, את זה אני לא יודע... כולם אז ילדו בתקופה ההיא בעין חרוד, היא סיפרה לי רומי שגם אצלם אימא שלה ילדה שמה-שושנה... אבל אני לא התעמקתי בזה. (ובאותו זמן עדיין הקבוצה הייתה בחצר?)

כן, באותו זמן הקבוצה היתה עדיין בחצר כינרת... ולאחר מכן משהוא בסביבות 29... 1929 עברו מחצר כינרת לכינרת החדשה, על הגבעה מדרום לחצר כינרת כקילומטר אני הייתי אז בן חצי, שנה אני לא זוכר בדיוק כמה? אם אני נולדתי ב-27, משהוא בסביבות של... (שנתיים) שנתיים... והיתי בתוך קבוצה של עוד 3 ילדים הינו 4 ילדים בגיל שלי שאחר כך הלכנו לבית ספר ולגן הכל עד היום אנחנו מכירים טוב טוב. אני אישית לא זוכר את העעברה, שמוליק אחי הגדול שהיה כבר בן שלוש ומשהוא הוא זוכר- כדבריו.

נקודה חדשה -אבא שלי החליט לחזור אליו הוא היה רומנטיקן הכל אצלו היה עם חלומות הוא בא מוילנה הירוקה הנהרות, מים והוא לא יכול היה להתרגל לקוצים, ליבשים לצבע הצהוב של עמק הירדן. והוא חשב לעצמו, שיש לשתול כמה שיותר מוקדם עצים, ונוי לעשות קצת לשובב את הנפש השרופה בעמק הירדן. ואחרים יצאו להתחיל לעבד את השדות לגדל את הירקות והוא בשלו, הוא הלך לשתול עצים. הדבר הזה גם באיזשהו מקום, הדביקו לו את השם של הבטלן- כי אדם שהוא רומנטיקן שמסתכל מה יהיה בעוד 40 שנה קדימה, זה לא היה מקובל, זה לא היה שהרבה אנשים שבאו מוילנה הינה לישב את הארץ הם חשבו בעיקר על שהם יצרו חיטה וירקות וכל הדברים האלה וחלב ובזה הם עושים את ההגשמה הנכונה והוא בעקשנות היה ימים שלמים יוצא, הוא לא היה בטלן- הוא היה איש שכל הזמן עבד תמיד הוא היה כמה שאני זוכר אותו מלוכלך וקרוע בגדים, מזיע, עור צהוב שמש וכתוצאה משריפת הקוצים להכנת השטח לנטיעות תמיד היה עליו גם ריח של עשן וגם חתיכות קטנות של עפר ככה אני תמיד זוכר אותו, על הבגדים על הזה תמיד שהוא היה מזיז אותם היה יוצא ענן אבק, אבל העקשנות מחושך לחושך הוא היה יורד לירדן כל מטר מרובע שלא היה מאובד כל כלי של איזה _____ שדה שהוא היה רואה שזה לא משום מה לא חרשו או זרעו הוא היה מתלבש על זה ומעבד את זה ומסדר את זה ואם צריך היה גם שותל עצים, הוא שתל את כל החרובים על יד בריכות הדגים על יד בית ה הראשון של הקיבוץ. עשה טרסות בשביל ההשקיה ושתל את החורשות לאורך הירדן מכיוון דרום מ... לאורך החופים השייכים לכינרת, וגם על חוף הכינרת הוא שתל חורשות וכל זה תמיד הוא היה אומר לנו כאשר שניהיה גדולים שיהיה לנו לאיפה ללכת לטייל עם החברות שלנו. היום שאני חושב יותר נדמה לי שכל דבר שהוא עשה, הוא עשה עם כוונה תחילה. אז לא עלה על דעתנו לחשוב כך אז לא הינו יודעים אבל... משום מה כנראה שזה שייך לאותו עיניין כמעט כל ערב אני זוכר היו באים כל הילדים מהגיל שלנו אלנו הביתה, הינו יושבים או שוכבים על הריצפה על הבלטות הקרירות, אחרי היום החם ואבא היה יושב באמצע גם כן על הריצפה לא ישבנו על כיסאות, אנחנו פשוט שכבנו על מנת שהגוף ידע בבלטות הקרירות וקצת לנוח. הוא היה מקריא לנו סיפורים נפלאים... כולם אם אני לוקח את הרשימה יש כאן מוסר השכל. הוא אף פעם לא אמר לנו הרצעות מוטיבציה. שום שום מקרה אבל אם אני היום חושב על אחד הדברים הוא הקריא לנו ואנחנו הינו מרותקים, "מקטרת השלום", של הידעת... סיפורים מהסוג הזה של יחסים בין אנשים, של הבנת

הזרים... והתחשבות בהם, כל הדברים האלה תמיד, נכנסו בסיפורים שהוא היה מקריא לנו. היה לו גם קול נפלא הוא היה שר שירים, היום לא שומעים אותם... בעיקר שירי רועים ושירי נוסטלגיה לכוכבים ודברים כאלה שאני לא זוכר עכשיו את המילים אבל זה וירטואל של שירים נפלאים. מדי פעם עולים בין איזשהו זמרים ולחנים חלק מהשירים האלה... או של זה ושרים בעיקר שירי חליל וכל מיני דברים כאלה שאני לא זוכר בעל פה. והילדים האהבו לבוא אלינו לבית על מנת לשמוע את הסיפורים כולל ילדים, כשהתחלנו כבר ללכת לבית ספר, לבית החינוך המשותף בדגניה א' הכנסנו לבית הספר לכיתה, התחילו להופיע ילדים גם מדגניה ודגניה ב' אלינו. והחוג הזה היה חוג מפורסם אנחנו מאוד נהנו לארח את החבורה הזאת את החבריה מהכיתה שלנו והם גם ברצון באו. היות והוא גם בילדותו בוילנה חלם להיות שומר עיברי וכל מיני והיה לו גם סוס כזה ורובה מעץ. בתור ילד יש גם ציור כזה אבל כנראה שהוא הנחיל לנו לי לפחות אני יודע שבכל הזדמנות שהיתה הוא היה לוקח אותנו לואדי עם רובה צייד או עם האקדח-היה לו אקדח "מאוזס" עם קט מעץ שהיה הופח אותו לאיזה שהוא מין _____ כמו שאומרים ערבים-מכונת יריה. זה היה הכלי המשוכלל ביותר שהיה לא שווה גרוש, הוא היה עם מלא מעצורים, בלי סוף אבל הערבים ראו את ההרכב הזה של אקדח "מאוזס" על קט מעץ שהופך להיות אוטומטי זה היה פחד אלוהים. כתוצאה מההתסקות שלו בנושא הביטחוני כתוצאה שלו מהרכישה של הצבא הערבי כשהוא היה אצל הבדואים הוא חזר מהם כאל המנהגים שהוא הלך ללמוד ובהמשך נתנו לו תפקיד האנשים שהיו אחראים בעניין הזה גנגולו ואחרים תפקיד להיות איש הביטחון ואיש הקשר עם כל מיני זה... ובהמשך גם לרכוש אדמות עבור הקרן הקיימת בעמק הירדן ובמקומות אחרים גם ברמת הגולן באיזור בני יהודה שם ואום-כייז בירדן ובצורה כזאת הוא היה עסוק בעניין הז תקופה ארוכה. והרבה פעמים הוא לקח אותינו את אחי ואותי בשבת בבוקר לרכיבה על סוסות לשכנים שהוא היה דגל בשמירת קשר שכנים עם כל מישמתגורר מסביב לקיבוץ. אני זוכר את השבתות האלה בבוקר חיכנו משבוע לשבוע לבילוי הזה של הרכיבה המשותפת עם אבא וביקור אצל הבדואים עם כל המנהגים האלה של הקפה המר זה בהתחלה, ואחר כך כיבודים כאלה ואחרים ובסוף הקפה המתוק וכל ה"סיציה"- הפוליטיקה שזאת שמנהלים השולחן ו... ה"כיפ-חלק" _____ מה שלום הבריאות. וכמו שהזכרתי מיקום גם בגיל צעיר הוא נתן לי לירות באקדח הזה כשהלכנו לטפל בשיניים שלי במושבה כינרת אצל החובש הוא לא התאפק ירדנו על יד גן רחל הוא הסתכל ימינה - שמואלה ראה שאנחנו לבד והוא הוציא את האקדח דרך אותו, נתן לי אותו ביד ואמר לי "תירה". אני פחדתי זה היה גם כבד מאוד לא ידעתי... וביקשתי מימנו שיעזור לי להחזיק אותו האקדח הזה- המאוזס הזה היה כבר... חמישה קילו (בן כמה הייתי?) אני חושב שהייתי אז בן שש שבע! הוא נתן לי לירות הוא אמר תירה ככה בחצי פקודה חצי חיוך... וכמובן מתוך רצון להראות אני הרמתי איך שהוא האקדח רעד אבל לקחצתי וזה ירה. (במי פגעת?) אני לא זוכר במה כיוונתי זה לא משנה עצם היריה עצמה שיצאה יפה מאוד. אחר כך הוא גם לקח את כל הכיתה, מדגניה

הם באו אלינו לכינרת בשבת בבוקר הוא לקח רובה צייד עם 30 כדור וגם כן בדרך מצאנו ראש של –שלד של פרה, והוא הציג אותו על איזשהו חומת מפגע גם כן העמיד את כל הילדים בצד. במלוא האחריות הוא עמד ליד ילד ילד הוא הכניס לו את הכדור ועמד שחם וחלילה לא יסתובב עם הרובה פתאום אז הוא שמר עליו.... ומי שירה ופגע זה היה האושר... ואחר כך שנים דיברו על העיניין הזה כל הכיתה באמת עד היום כשאנחנו נזכרים בגיל שלנו כבר אז הילדים האחרים הזקנים כבר נזכרים במטווח שאבא נתן להם זאת היתה האטרקציה הכי גדולה. בגיל 13 הוא נתן לי אקדח גדול מתנה לבן 13- כאשר כל בן משק היה מקבל טוריה שזה סמל של ההמשך תורת העבודה והבנות היו מקבלות מזמרה הבנים היו מקבלים טוריה הוא בא אלי ואמר לי....(כל בן היה מקבל טוריה וכל בת היתה מקבלת מזמרה...) כן... כן... הוא בא אלי לקראת הבר מיצווה ואמר לי אתה צבי מקבל אקדח תשמור עליו מכל משמר תיזהר זה דבר שהוא מסוכן זה דבר שיכול להרוג אפילו חברים טובים במקרה שלא נזהרים בו... הוא נתן לי הנחיות זהירות מאוד קפדניות והוא אמר לי שאם אני לא יהיה מספיק זהיר אז הוא יקח לי אותו חזרה אבל אני כמובן לא היתי מוכן באפשרות כזאת ועשיתי את כל מה שאפשר, לא נתנתי לאף אחד מהילדים שכולם רצו אני שמרתי. אבל היה לי אקדח בגיל 13)

ואיפה החבאת אותו?) בדרך כלל בבית זה היה המקום. מתחת למזרון, היה אקדח פי-בי קטן כשהוא נסע לפולניה הוא הביא אותו ודרך אגב שלחו אותו מטעם ההגנה שלחו אותו ב-36/37 משהוא כזה שלחו אותו להדריך בעזרת השילטונות הפולנים אז הוא ייצר קשר איתם והפולנים הסכימו לתת לחלוצים שהולכים לעלות לארץ לתת להם אפשרות להתאמן בנשק פולני בבסיס פולני ליד וורשה והוא אירגן שמה קורס למפקדים, שביניהם היו כל אלה שאחר כך נלחמו בגטאות אם זה בגטו וילנה וורשה, כמו זאת בגטו ורשה צבי אלברטין היתה חניכה שלו יש אפילו תמונות אני נתנתי לך את הספר נכון יש שמה קטע זה בעצם גם מסופר שם. ואבא קובנר שעל הבן שלו מיכה שהוא היום צייר. אבא קובנר היה גם כן חניך באותו הקורס ועוד כל מיני מי מי מכל מיני גטאות מכל מיני מקומות מקובנה, מוילנה ורשה... מיכה סיפר לי שהוא גדל אצל אבא קובנר אבא שלו הוא היה מספר על _____ חדש שהוא היה מדריך.

הקורס הזה היה מאוד מוצלח היו לו עדים טובים מאוד ותוצאות אחר כך לא היו הרבה זמן אחרי זה הוכיחו את העיניין הזה. בן גוריון כשהיה הקונגרס הציוני בפריז נדמה לי ב-39 משהו כזה הוא הזעיק אותו כי הוא רצה לשמוע מימנו על הקורסים האלה ויש גם תמונה הוא מינה אותו כשומר ראש צמוד שלו יש תמונה שהוא הולך יחד עם בן גוריון ביחד שמה, והוא סיפר לו והוחלט שאת העיניין הזה יש להמשיך בכל מחיר אבל בנתיים קרה מה שקרה מלחמת העולם השנייה, וכל האורות היישוב היהודי שמה הלך... ככה שתודעת ביטחון וכל הדברים האלה ממשיך... ברצוף כל הזמן לאורך כל החיים שלו במאורעות 29 בתוקף תפקידו וההכרות של אנשי ההגנה איתו מינו אותו הודיעו לו שעליו לקחת את הנשק שלו את המאוזס שלו ולצאת עם עוד 2 אנשים לצפת זה אחרי הפוגרום שעשו שמה הערבים הרי

הערבים במאורעות 29 שחטו יהודים בחברון בצפת אז שלחו אותו עם עוד יהודי אחד מאיילת השחר ויחד עם קורביץ נחום קורביץ מכפר גלעדי אלה שלושתם היו אנשי ההגנה שבאו לצפת לשמור על הרובע היהודי... ופה יש סיפור יפה שבערב הם היו יושבים ושלא יראו אותם הם היו נמצאים בבית ספר לבנות בצפת שהוא היה למרגלות המצודה ובערב הם היו יוצאים שלושתם עם הנשק לגבול בין הרובע היהודי לרובע הערבי על מנת לשמור על הרובע שלו זה היה התפקיד ועל מנת למלות את הזמן היות הוא היה שר והיה לו קול יפה הוא היה שר והבנות היו יושבות ומקשיבות הוא היה שר את אותם שירים שהוא היה שר לנו. כנראה שהוא למד את השירים האלה עוד בתקופה הזאת כי לנו זה היה יותר מאוחר זה במאורעות 29 אני נולדתי ב-27. הסיפור פה הוא יש פה איזה שהוא דבר פיקנטי הוא מזכיר שבין הבנות שהיו שמה שאחר כך עברו מהבית ספר הזה לצפת לבית הספר שתייע בית ספר לללללל אבל ילדים בלי הורים... (פנימיה)פנימיה של אההה... יתומים. ובין הבנות האלה היתה ילדה אחת קטנה חמודה הוא כותב שקראו לה שרה לוי בני של היא הקימה את להקת בת שבע...? עינבל!! אני קורא את העסק הזה אני יורד למטה אני רואה _____ היא נמצאת פה... בבית עינבל אישה בת 90+ ואני בחדר אוכל פוגש אותה ואמר לה שלום ושואל אותה תגידי שרה את הכרת בחור בשם מוצק'ה חדש או מורדכי חדש...? כן...כן... מורדכי מוצק'ה חדש כן כן בצפת הוא היה שר לנו הוא היה יפה... היא התרגשה נורא. (היא התחילה לשיר...) היא התחילה לשיר את השירים והיא באמת יודעת עד היום את אותם שירים שאני אני מתכוון גם אחי יודע אותם היא התחילה לשיר בהתרגשות כזאת למה אני מספר את זה כי אחר כך שאני כבר ילד גדול בן 20 ששולחים אותי לצפת נלחם בצפת באותם מקומות בידיוק שאני יודע שהוא היה מספר לי ואני רואה את זה בחלקו כמו הגשמת צוואה. עכשיו אני סוגר פה את המעגל עם שרליה איתמר כבר מאוד זקנה אבל איזה אור בעיניין היה לה אז כשהיא נזכרה בעיניין הזה והם היו באמת שמה כנראה שהיה לו גם איזה רומן שמה עם איזה אחות בבית חולים באותה הזדמנות כי אבא שלי היה שובב די גדול כנראה כך מספרים אתה בקשת שאני ירחיב אז אני מגיע עד גבולות ההרחבה. הוא היה איש יפה, איש טוב היה איש נוח והכל עם אני באמת עושה סקירה לאחור אני מוצא כל כך הרבה נקודות שבהם ללא אמירות מפורשות אבל דרך סיפורים הוא היה מאוד אוהב את העיניין בכל הזדמנות הוא היה מקריא לנו שירים של הוא היה אוהב אופרת וזה וזה ואנחנו גדלנו על זה אני לא סתם אומר את זה כי בעצם שאני אומר הנחיל לי אבא אז אני חושב שזה בא מפה מבלי שום שם לא קיבלנו ואני היתי שובב גדול גדול שובב גדול רציתי רק את החופש שלא יבלבלו לי ת'מוח ואבא נתן לי טיפול למשל כשהבאתי 0 באנגלית הוא אמר לי זה לא נוראה אנגלית כבר לא צריך ללמוד לא מוכרחים ללמוד כי במאלה האנגלים הולכים לעזוב את הארץ אז לא צריך אנגלית... טוב. עכשיו למשל בענייני בריאות הוא טען כל הזמן אפילו נגד התנגדות שלנו שצריך גוף בריא, מזה גוף בריא איך עושים גוף בריא? בימים האלה קודם כל יחף תמיד חורף קיץ יחף תמיד כמו בדוואי. שוב באיזשהו מקום הוא מעביר את זה... (לא היו כל כך בריאים הבדוואים) זה

נכון אבל לגבי מחלות חורף נזלת, כל הדברים האלה אנחנו גדלנו אם אתה מסתכל על שלושת הבתים הינו הבית הדרומי השמאלי ביותר, וישנו הבית האמצעי. הבית הדרומי בחדר הכי דרומי אנחנו הינו הוא היה מפשיט הוא דואג שאנחנו נתפשט שמוליק ואני ונלך בגשם שוטף בחורף בבוץ עוד לא היו מדרכות לא היה כולם הקיבוץ היה כולו בבוץ שנלך לבית השני לא אצלנו בבית כי בכל בית היתה מקלחת בקומה התחתונה, ושירותים בקומה השניה. שנלך לבית השני

צד ב'

כן היינו מתרחצים במים קרים ורצים ערומים לחלוטין ללא שום כיסוי, המרחק הוא 30 מטר בין בית אחד לשני בבוץ מגיעים לבית שלנו, הבית הדרומי, הולכים למקלחת, רוחצים את הרגליים מתנגבים שם את הרגליים והמגבות היו בבית הדרומי במקלחת הזאת תנגבים וחוזרים הביתה לחדר ואמא שלי הייתה צועקת עליו תעזוב את הילדים תעזוב את הילדים והוא לא זה רק בשביל הבריאות שלהם, אני חושב, אני לא בטוח לגמרי אבל אני חושב שגם שמוליק אחי וגם אני מבחינה זאת היינו באמת מחוסנים, והוא גם היה אומר לנו זכור את ספרתא המילה הזאת הייתה זכורה עלי וכשהגעתי עם רוני ליוון דבר ראשון ירדנו לחצי האי פה לפולז לראות את ספרתא בעקבות ה..... הזה. אח"כ או יותר מוקדם, בגיל שנתיים וחצי הוא החליט שהגיע הזמן שאני אלמד לשחות, אחי כבר ידע לשחות, הוא כבר היה בן 3 וחצי, כל שבת בבוקר היה יורד כל חברי הקיבוץ היו יורדים לירדן איפה שהיום ישנו שם הירדנית שהנוצרים טובלים את עצמם במי יהושוע הנוצרי, שם בעיקול הזה הייתה פינת הרחצה של חברי כינרת ואני שנאתי את השבת בבוקר שנאת מוות, פחדתי פחד מוות כשהוא היה שם אותי עך הגב עירום לגמרי, בים אחת הוא היה מחזיק לי את שתי הידיים כשהן חובקות את הצוואר שלו ביד שנייה היה שוחה למרכז הירדן והיה צולל הוא כמובן איש גדול ויודע לשחות, היה לו אוויר הוא גם לקח אוויר לפני זה אני שכילד כזה תינוק כמעט לא הייתי מוכן לזה והייתי נחנק מתחת למים אז הייתי מתחיל לפרפר ובשלב מסויים הוא היה עוזב את הידים שלי והייתי עם הידיים עם הרגליים באיזה שהיא צורה אני לא זוכר איך עולה מעל המים בשביל לקבל אוויר בשביל לא למות, לא לטבוע וזה היה סיוט שאני אחר כך כבר שהייתי שחיין פחדתי מהמים, זה היה לי טראומה אמיתית שליוותה אותי כל הזמן. אבל הוא בשלו בעניין הזה והוא לא ויתר, הילד ילמד לשחות אז נכון שלמדתי בגיל שנתיים וחצי כבר שחיתי אף ילד אחר בגיל הזה לא ידע לשחות ושמוליק שחה ואח"כ הפכנו להיות שחקנים פלוס מינוס ידועים מקומות ראשונים בצליחת הכינרת ותחרויות למרחקים קצרים, קבוצת כדור מים שהיינו אלופי הארץ כמה שנים אבל הטרומה הזאת היא ליוותה אותי כל הזמן למרות הידע למרות שכבר הספקתי להציל כמה אנשים מתוך זה שידעתי לשחות אבל תמיד פחדתי ממים, פחדתי.

זה דבר נוסף שראוי להיזכר בו, הוא גם בעצמו השתתף בצליחה הראשונה שהייתה של חברי הקיבוץ שהם הלכו לסמרה, סמרה זה היה כפר ערבי מצד השני של הכינרת איפה שהיום קיבוץ האון שכבר לא קיים ושם היה כפר עברי של דייגים ומשם עד למושבה כינרת זה ארבע קילומטר שהוא השתתף בה, שם לא הלכו על מקומות ראשונים או אחרונים אלא שחו פשוט ובבוא הזמן אחי קיבל את המקום הראשון, השיג את המקום הראשון בצליחה הגדולה של 11 קילומטר עין גב טבריה ובזכותו נתנו גם לי להשתתף למרות שהייתי אז בן 16, 16 וחצי כל שחיין צריך היה לזווי של סירה על ידו ולי לא הייתה סירה אבל הדייגים של גינוסר שהכירו אותנו כי הם היו בהכשרה בכינרת הם התנדבו ללות אותי בתנאי שכמובן הנהלת התחרות של הפועל תאשר את ההשתתפות שלי ובזכות שמוליק אחי אישרו לי את העניין הזה והסירה של גינוסר ליוותה אותי והוא היה הראשון ואני הייתי השני וכולם שמחו ועוד בחור מדגניה א' מוטי איגליס מהכיתה שלנו גם כן שהוא גם היה בקבוצת השחיינים הוא היה מקום שלישי וזהו.

(אתה רוצה קצת לספר על הילדות שלך, על הבית ספר?) אני מאוד לא אהבתי את המסגרת הזאת המשעממת של הכיתה כאשר כל כך הרבה עניין יש בחוץ ללא גבול, כל דבר יכול לשמש לך כמקור אדיר של הנאות כל שלולית קטנה של מים שנשארו או מהמים או בדרך לבית הספר הייתה שורצת בראשנים ובצפרדעים ומה יכול להיות יותר מעניין הטבע הזה והשדות עם הכלניות והנרקיסים על יד הכפר הערבי עבדיה, היינו הולכים לשם אז לא היה את חוקי שמירת הטבע ולא ידענו שאם אנחנו קוטפים את הנרקיס והוא יוצא עם הבצל אז לא יהיה יותר נרקיס באותו מקום פשוט לא ידענו עוד לא הגענו לרמה הזאת אז היינו הולכים להביא פרחים היינו לקראת יום שישי יוצאים בחורף, מביאים זרים ענקיים, כל מי שהצליח להביא זר יותר גדול הרי זה משובח רק לאחר מכן שכבר היו לי ילדים התחילה שמירה על הטבע בצדק גמור והיום אנחנו רואים את חשיבות העניין הזה שעצרו את הפראות הזאת של קטיפת כל הכלניות וכל הנרקיסים וכל הפרחים האחרים אבל כל הדברים האלה היה..... והנה אני בגיל 5 או אפילו לפני גיל 5 נקראתי לדגל לבית הספר (לפני גיל 5 למה כל כך מוקדם?) בית הספר אז קלט, היו לו מעט ילדים אז לקחו כל מי שמתקרב לקחו ועשו כיתות מעורבות לדוגמא אחי שהוא היה בשנה גדול ממני, שנה פלוס הלך יחד איתי לאותה כיתה בשביל שהכיתות יהיה להם מספיק ילדים ואחד הדברים שאני... אחד השירים שאני הכי אהבתי שדיבר אלי בצורה הכי מוחשית זה היה השיר "5 שנים עברו על דן חופשי מלימודים" (עברו בריקודים) עברו בריקודים השיר הזה היה בשבילי הסמל, הוא צמח מתוכי פשוט ואני כל כך לא רציתי וכל כך פחדתי ללכת לבית הספר וכל הדברים הנפלאים שבדרך להפסיד אותם, להתיישב בכיתה חמה, משעממת, ובהחלט מאותו רגע ובנוסף לדיסלקטיות שהיה לי, שהיום אני יודע שהיה לי פשוט לא מצאתי את עצמי בבית הספר, שום דבר לא עזר, והמורים נטפלו אלי ואני הייתי משתדל כמה שיותר להיות בסדר ולרצות את אמא שלי בעיקר אבא שלי היה הרבה יותר ליברל בנושא של הלימודים גם אחי"כ לאחותי הקטנה שהיא גם לא רצתה כל כך ללמוד אז הוא

היה אומר ככה לא נורא את ילדה יפה אז זה מספיק טוב, תיאוריות כמו (בכמה שנים היא קטנה ממך אחותך?) רותה קטנה בשלוש שנים, שלוש או ארבע, שלוש, הייתה לי אבל עוד אחות אחת לפני שהיא אח"כ נפטרה וזה גם כן הייתה טרגדיה משפחתית גדולה, תמר תמר'ה שאת הבת שלי הגדולה אני קראתי על שמה. בעצם תמר'ה הייתה בשלוש שנים קטנה ממני אז רותה הייתה זה כבר בשש שנים לא רונית ? (לא, אולי 5) אולי 5 טוב בתקופה ההיא הייתה כמו שסיפרתי לך ההבדל ביני לבין אחי היה קטן מאוד ואז מחלות שהיום בכלל אין שום בעיה איתם היו דבר נוראי ואז היא קיבלה דיפטריה קראו לזה,, זה איזה מוגלה בגרון והבלוטות מתנפחות וסוגרות את קני הנשימה וצריך היה לנסוע איתה לחיפה לבית חולים, לנסוע לחיפה זאת אומרת קודם כל בעגלה לצמח, בצמח עולים לרכבת העמק נוסעים לחיפה זה איזה 4 שעות כאלה לפעמים הרכבת גם לא מגיעה כי כל מיני סיבות לא ניכנס אליהן. בכל אופן אמא שלי יצאה עם הילדה כשהיא במצב כנראה קשה מאוד, היא הגיעה שם לרכבת למטה לחיפה ומשם היא, לא יודע איך היא הגיעה לקופת חולים וכשהיא הגיעה סוף סוף לקופת חולים כשהילדה על הידיים שלה, היא הייתה אז בת שלוש תמר היה תור של חולים אחרים, אמא ניגשה שם לאחות האחראית ואמרה לה שהילדה במצב רע, היא הייתה כבר כחולה וביקשה אותה שייקבלו אותה מייד, אז היא אמרה היא לא יכולה יש תור, אמא שלי התיישבה ובכתה שם כשהילדה על הידיים שלה והיא ראתה איך שהיא ממש הולכת ונחנקת, היא הכחילה, היא התחילה שם לצעוק הילדה מתה תעשו משהו, יש תור והיא נפטרה לה על הידיים ואז הדרך הייתה לעשות חור בקנה הנשימה וע"י זה להציל את הילד וככה איבדו את האחות שלנו ומה שלי זכור מאוד מאוד מאוד מאוד הכניסו את ההורים שלי להסגר אז לא רק שאמרו לי שתמר'ה מתה, מה זה מתה לא ידענו אבל ההורים נמצאים בהסגר לא יכולים זאת החווה הזאת שהזכרתי אותה שבאה יחד עם אמא היא בעצם גם לה הייתה בת בגיל שלי בדיוק ואני הייתי אצלם מבלה 50 אחוז מהזמן לפחות, כשאמא שלי הייתה כועסת עלי או משהו כזה, כשלא עמדתי בהתחייבויות או בהבטחות או בכל מיני דברים הייתי מיד בורח לחווה אמא ידעה שאני נמצא בקומה למעלה מעל ה..... וחווה טיפלה בנו, בשמוליק ובי וההורים היו איזה חודש ימים בהסגר דרך החלון היו נותנים לנו לעמוד ולראות אותם הדבר הזה גם כן היה טראומה מאוד קשה וזהו אח"כ הגיעה עוד ילדה, רותה האחות הקטנה היא חברת קיבוץ יפתח היום, היא נשואה לאחד הבחורים שהיה מ"כ אצלי במלחמת השחרור חנן שגב חמישה ילדים ובת (היינו בבית הספר) לבית ספר הזה הייתי הולך יום יום לא הייתי מפסיד אף יום מפני שהדרך לבית הספר הייתה כל כך נפלאה, ירידה דרך שדה הכרובית או הגוייבות בדרך או הירדן והשלוליות עם הצפרדעים, כל הדברים האלה היה לי עיסוק מלא בדרך לשם ובדרך חזרה ולא הייתי מוכן להפסיד את העניין הזה, ככה שהייתי הולך לבית הספר, אבל כמעט כל יום שלישי הייתי מביא מכתב הביתה שוב פעם שההורים צריכים להגיע לראות מה עושים עם הילד ואני כל פעם הייתי מבטיח להורים שלי שאני יותר לא יהיה ילד רע אני יהיה ילד טוב אני אשתדל לא עזר הייתי ילד לא כל כך טוב והדבר הזה הגיז מאוד

את אמא שלי, היא לא פעם אני זוכר שהיא לקחה אותי ביד והלכה איתי בבוקר לבית ספר ונכנסה למשרד של המורים וצעקה על מנהל בית הספר שהוא היה פדגוג, הוא בכלל המציא את השטיה הזאת או בעצם לא המצאה שלו אבל הוא העתיק את השיטה של מקרנקו מפולניה, הוא חיכה אותו שבעצם אנחנו נהיה חברת ילדים הרי קראו לזה גם בית החינוך המשותף במשקי עמק הירדן ואנחנו... הייתה ועדה של תלמידים וכל מיני החלטות ואספות כלליות וכל מיני ילדים חכמים אמרו דברים מאוד חכמים והיו גם ילדים לא כל כך חכמים וקצת שובבים, אני הייתי אחד מהם, כנראה שלא במקום האחרון אולי אפילו במקום הכמעט ראשון, ואמא שלי צעקה עליו אם אתם לא מצליחים לעניין את הילד הזה אז תלכו ללמוד להיות מורים, אני חושבת שזה לא אשמה שלו, אני זוכר את זה עד היום, אתם פשוט לא מורים, אתם עוסקים בכל מיני שטויות אחרות ואתם מוציאים את הילד על כולם, עובדה שהינה הוא יודע, הוא יודע גיאוגרפיה נהדר, היה לי מורה שאהבתי את השיעורים שלו כי הוא היה... בגיאוגרפיה מה גיאוגרפיה לילד בן כינרת שם בשלוליות מה גיאוגרפיה אבל הוא עניין אותה, מה שמעניין אז אני הייתי תלמיד בסדר,, היא נתנה את זה כדוגמא, כמובן שכתוצאה מכל העניין הזה, היו אז חוקים, זה לא יאומן איזה חוקים היו ועונשים בעקבות לכל מיני חוקים כי זה חברה, חברת ילדים שגדלה ולומדת איך להקים חברה צודקת וכל השאר, אז קודם כל בעבודה, אנחנו חונקנו על ערכי העבודה, גורדון וכל השאר ומהעניין הזה יש מי שלמשל שמשחק אנחנו היינו לומדים עד הצהריים, אח"כ נחים בסוכות יוטה כאלה בחום איימים, והחום היה כל כך גדול אז שמו ממטרות על השקים למעלה והממטרות היו מתיזות על השק והמים היו מטפטפים עלינו וככה באיזה שהיא צורה זה הוריד את הטמפרטורה ובאיזה שהיא צורה איכשהו הצלחנו לזה, אבל ילד כזה עם הרבה רצון לשחק כמוני ואחרים כמובן שלא שכבנו בשקט וישנו כמו המורים שהיו עייפים אז גם על זה כבר קיבלנו עוד עונשים ואחרי זה היינו יוצאים לשעתיים או שלוש לעבוד בגינות של בית הספר וכשאז לא היו טפטפות וממטרות היינו עושים עם המעדר תעלות לכל הצמחים וכמובן לכיוון הירידה ופותחים את הברז והמים היו זורמים בתעלות ועם המים הזורמים היו עכבישים והיו כל מיני כאלה שיוצאים מהחורים, ארינמל, מרבה רגליים וכל מיני כאלה חיות שבורחות מהמים. וכמובן אני הייתי יושב ומסתכל איזה מעניין איך שהמים זורמים והרגבים בתוך זה וכל זה עד שהמים יגיעו. הייתה לנו משגיחה מוועד התלמידים שהיא הייתה אנחנו קראנו לה שוליק כי היא הייתה מאוד מקפידה בעניינים האלה, אם אתה לא היית כל הזמן מרים את המעדר ודופק, או שהיית עסוק לראות משהו פתאום היא הייתה מתגנבת מאחוריך ותופסת אותך ומיד הייה שווה לעונש שקראו לו לחם ומים, מה זאת אומרת, לפי הדגם הרוסי שהובא מפולניה או רוסיה שאומר "קטוני רבותי קטוני קושי" אני יודע אותו עד היום, לא עובד לא אוכל אז אם אני יושב ומסתכל על כל החרפושים הקטנים האלה ששטים עם המים הזורמים אז אני מתבטל נכון, אם אני מתבטל אז מגיע לי לא לאכול ולמחרת או אח"כ איזה 3 ימים היית מקבל פרוסת לחם אחת קטנה וכוס מים כי אי אפשר היה להרוג את הילדים ברעב אז נתנו פרוסת לחם וכוס מים,

אח"כ הוסיפו לנו ארבע זיתים, וארוחת צהריים אין מה לדבר את הקציצות הטובות של בית הספר אתה כבר רעב אחרי אנרגיות עצומות שהוצאת שיחקת כדורגל ורצה ושחית בירדן וכל הזה ילד רעב מי יכול בכלל לחיות ככה מי יכול להתקדם ולהתפתח אז זה אחד העונשים, אח"כ אם איזה ילד זרק כדור או אבן סתם במקרה וזה פגע בשמשה במקרה אז קוראים לזה קלקול במזית, קלקול במזית, זאת אומרת בכוונה זה בכלל הוצאה לשבוע ימים מבית ספר, הוצאה לשבוע ימים ואין לצאת לבית ספר כשאתה מוצא מבית ספר אתה מביא מכתב שאתה מוצא מבית ספר להורים וההורים צריכים לאשר לך את זה, אם זה פעם אחת הבעיה היא קטנה אבל אם הבעיה חוזרת על עצמה כמעט כל שבוע אז זה משיכה באוזן וזה ככה ואח"כ איזה לילה אחד אבא לוקח אותי ביד ויורדים לפרדס איפה שהתנים מייללים והצבוע מיילל וזה בפרדס המסוכן הזה נורא והוא אומר אתה נשאר פה לישון, אתה לא מקיים את ההבטחות אז זהו זה הפדגוגיה האחרונה, פה אתה ישן, בין השועלים אני גם כן משהו יש לי איזה אמביציה, אני אומר טוב אם אתה רוצה שאני ישן פה ככה אז אני יראה לך אני נשאר לזה, בלילה מתחיל להיות קר ואני עושה החלטות, בטח אבא לא ידע, אני עולה לחווה בשקט בשקט אני מתגנב, דופק בשקט על הדלת מה אתה עושה פה? אני באתי מהפרדס, הוא כבר קיבל על הראש אבל הוא היה פדגוג לא זה היה הכול לטובת הילד זה לא היה לרעת הילד, כל מיני חוויות מסוג זה. בדרך כלל עם כל העונשים האלה שהוא היה שם עלי אני אהבתי אותו ונתתי לו אשראי פתוח שהוא בטח יודע מה שהוא עושה, עובדה שאני הולך עם שמוליק עד שכבר אי אפשר האמא אמרה הם כבר ילדים גדולים כבר יש שערות תפסיק מה אתה לוקח אותם שם לבית האמצעי ומחזיר אותם בבוץ, הוא בשלו, קורת ספרתה קורת ספרתה.

באותו זמן כמות הילדים שהרכיבה את קבוצת כינרת וגם מקיבוצים אחרים בסביבה הייתה מאוד קטנה ובשביל לפתוח כיתות לימודים אספו את כל מי שנקרא ילד על מנת למלות את הכיתות, קודם כל באמת עשו בית ספר משותף לכל משקי עמק הירדן חוץ ממשקים של השומר הצעיר שאז הם עוד לא היו בעצם הם יותר מאוחר באו לעמק כמו בית זרע ושער הגולן אבל הקיבוצים האחרים שהם כבר היו הוותיקים כינרת והדגניות ואפילו כקיבוץ העיר כבר התחיל לשלוח את הילדים בכך אופן כמות הילדים לא היו מספיקים אז היו מאחדים גילים כמו למשל אצלנו בכיתה אח שלי הגדול שהוא גדול ממני בשנה ואז בכלל ההורים שלנו למשל בנושא של לא כל כך הבינו כמו היום הנוער החדש ומהר כל שנה היה ילד אז אח שלי היה בסך הכול גדול ממני בשנה אבל הוא היה גדול וחזק וגבוה ואני הייתי קטן ממנו בשנה אבל זריז, פרא אדם ודיסלקטי כמו שאחר כך נעמוד על העסק הזה. שלחו אותנו יחד לבית הספר, אני עוד לא הגעתי לחמש הייתי מבוהל ולא ידעתי מה קורה וזה אבל לאושרי היה את היד של אח שלי הגדול שהוא נתן לי גיבוי וחיפוי במסגרת הפחד מילדים אחרים שעוד לא הכרתי אותם מקיבוצים אחרים וככה הלכנו לבית הספר יד ביד וטקס היה שבאים לדגניה אי הייתה שם שדרה גדולה של דקלים גבוהים מאוד הולכים בזוגות והילדים הגדולים מבית הספר עושים שער בידיים והילדים

הקטנים עוברים מתחתיהם והתחילו וככה התקבלנו לבית הספר מבלי שאני בכלל יודע מה זה ולמה זה חוץ משידעתי והכרתי יפה את השיר של חמש שנים על מיכאל עברו בריקודים ואחרי חמש שנים האלה הוא היה צריך להיפרד מהשמחות ומהריקודים וללכת למקום לא נודע והשיר הזה ליווה אותי לאורך כל הבית ספר הזה בדגניה, שם נפגשנו עם ילדים כמוני קטנים וגדולים שהגיעו מהדגניות ונכנסנו לכיתה והתחילו לספר לנו במשך כל השנים של בית הספר עממי על גורגון ותורתו, תורת העבודה שעילה אנחנו גדלנו כמעט בכל נושא וכמעט בכל שיעור נזכר העניין הזה שהעבודה היא חיינו ומכל צרה תצילנו ואפילו המורים שלנו שעוד בחלקם היו עולים חדשים שאנחנו ידענו עיברית יותר טוב מהם, אחד מהם היה מדבר רוסית והוא השמיע לנו את המושג הזה זה היה לא זמן רב אחרי המהפיכה הבולשוויקית שברוסית אומרים "קטוני רבוטי קטוני קושי" לא עובדים לא אוכלים, אני לא סתם מזכיר את זה כי לאחר מכן אני ואחרים היו לנו צרות צרורות כל דבר שאחר כך הבנות הגדולות מהכיתות המבוגרות שהם היו המשגיחים שלנו בעצם, אנחנו היינו בקבוצות שקראו להם פלוגות, פלוגה זה היה 3 ילדים וילד אחד גדול מהכיתה הגדולה שאנחנו היינו צריכים להיות בתורנויות בעבודה אם זה בגינן של בית הספר אם זה במטבח או בחדר אוכל, בהכנות לקראת הארוחות, בהשגחה ובהדרכה חברות קיבוצים בתורנות מכל קיבוץ היו באות המבשלות ומוסרות כמה ימים בעניין הזה ואנחנו הילדים עבדנו איתם זה היה חלק מהעניין, חלק של הבית ספר, מה שקראו לו בית החינוך המשותף למשקי עמק הירדן בדגניה א'.

אני בתור ילד גם צעיר, גם כנראה עוד לא כל כך בשל לבית הספר אבל בעיקר כנראה שהיה דבר שהיום מודעים לזה אנשים, קוראים לזה דיסלקטיות, אז איש לא העל על הדעת שקיים בכלל מין מינוח כזה, נכנסתי לכיתה, הדברים לא עניינו אותי ואם כבר כן עניינו אותי לא הצלחתי להתרכז ולשמוע מה אומר המורה, והייתי מפוזר לאלף ואחד דברים אחרים, כל הזמן שאפתי להפסקה שתגיע סוף סוף ולירדן שנמצא קרוב מאוד לבית הספר, מרחק 50 מטר הליכה, לירדן הזורם עם הדגים הנפלאים עם כל החוויות, הערבים הדייגים עם הסירות וסירות הזיפ זיפ שהיו באות מהצד השני של הכינרת ומביאות זיפ זיפ לבנייה, כל משקי עמק הירדן בנו אז מין זיפ זיפ שנאסף לאורך החופים המזרחיים של הכנרת באזור סמרה באזור עין גב באזור צמח, היו מביאים את זה על יד בית הספר היה מזח הסירות מתקשרות אל המזח וסבלים ערבים היו ממלאים פחים בזיפ זיפ הזה מעמיסים אותו על הכתף, עולים על קרש שני צול עם מדרגות קטנות אל הכביש, על הכביש עמדה משאית או לערימה שהלכה ונערמה והגיע לגבהים דיי גדולים והמשאית הייתה לוקחת את זה לאן שהיא הייתה צריכה וזה היה אחד הדברים האטרקטיביים בנוסף לסירות עם המפרשים שהיו מגיעות עם בוקר מהדייג הלילי של דייגים ערביים ודייגים יהודים מטבריה או מהסביבה, כמובן שזה חוויה שהיא הרבה יותר מעניינת מכל מיני היסטוריה וכל מיני דברים שמי צריך את זה, בנוסף לזה גם אבא שלי שהוא היה לו תיאוריות דיי מגובשות על כל מיני דברים אחרים, הוא גם טען שלא מוכרכים ללמוד אנגלית מפני שאנחנו בקרוב

אנחנו נגרש את הבריטים מהארץ אז לא נצטרך אנגלית, אני כמובן קלטתי את העניין הזה בשקיקה ובכל מקום שהיו אומרים אתה לא יכול כיתה כי אתה לא יודע כלום הייתי אומר אבל אבל שלי אמר שלא צריך ובוזה מיציתי את עצמי, אח"כ הסתבר לי שזה גם כן לא לדוגמא של ההקפדה בנושא העבודה ומיליו התפקיד ואחריות בעניין הזה בית הספר הוציא חוקים מאוד נוקשים של שמירה גם על רכוש וגם שמירה על נגד בטלנות, נגד עצלנות של תלמידים כמו שהזכרתי בפלוגות האלה בראשותם של הילדים הגדולים במידה ולר היה בדיוק מישהו שיעמוד על ידך אז כילדים בני שש שבע שמונה כמובן יש הרהב דברים שמעניינים אז אני מצאתי את עצמי לא פעם משתמש בעבודה הזאת, בעבודה החקלאית של לעדור את העצים, להשקות אותם, לנטוע אותם, גם הפכתי את זה במידה מסויימת למשחק והייתי שקוע בדברים האלה לא מעט אבל במקרה שתפסו אותי שאני יושב ומסתכל איך שהמים זורמים ושמחק עם איזה עכביש שנגרף עם המים הזורמים, אז לא היו ממטרות, לא היו טפטפות פשוט היינו צריכים כל פעם מחדש לעשות תעלות עם המעדר במדרון ולהוליך אותם לגומות שהיינו צריכים לעשות אותם ולפתוח את המים ולדאוג שהגומות יתמלאו ועמק הירדן עמק חם מאוד ודורש הרבה השקיה, כמובן אז גם לא ידעו את הנושא שצריך לשמור על מים כי אין בארץ הזאת הרבה מים, היישוב היה קטן, סך הכול האוכלוסייה שלנו היהודי היה 600 אלף יהודים (זה לא הייתה בעיה כי מהכנרת!) בדיוק הכנרת התמלאה והייתה צלולה כמו בדולח כמו כל המים האלה המינרלים שהיום מוכרים בזה הכנרת הייתה עוד יותר צלולה, כשהיינו צוללים בתוך המים היינו יכולים לראות מעשרה עשרים מטר כל דג שהיה עובר, כל כך היא הייתה שקופה ומים טובים. לא פעם מצאתי את עצמי כשפתאום מושכים לי את האוזן מאחור כשאני שקוע בעבודה אם נקרא לזה ככה ומסתכל על כל אותם חיות שנגרפות עם המים ומספיק כשתופסים לך באוזן זה סימן שהיתבטלת, על זה אתה מיד מקבל עונש והעונש הראשון שאתה מקבל זה לחם ומים לפי המשפט שהזכרתי מקודם ברוסית "קטוני רבוטי קטוני קושי" לא עובדים לא אוכלים הרי הינה פה תפסו אותי לא לעבוד ולשחק אז למחרתנו ולפעמים גם יותר מיום אחד אתה מקבל בארוחה עם הילדים האחרים אתה מקבל כוס מים ושני זיתים ולאט לאט ההורים התחילו להגיד שהילדים סובלים מרעב הילדים זה משפיע על הבריאות אז הוספו לנו אח"כ עוד פרוסת לחם ועוד כמה זיתים בטענה שעשרה זיתים זה כמו ביצה אז הגענו עד לביצה ליום, עשרה זיתים. אח"כ היה עוד דבר, שמירת הרכוש קראו לזה קיקול במזין, מה זה קלקול במזיד, אם אתה לוקח כדור וזורק אותו, כדורגל לכיוון מבנה שיש בו זכוכיות של חלונות והכדור שובר את הזכוכית הרי אתה קיקלת במזיד, כי קלקול לא במזיד זה לא כל כך נורא אבל קילקול במזיד אתה צריך לעבור כך וכך ימים ולפעמים הגיע למצב שגם חייבו את הקיבוץ שישלם את החלון הזה וכול זה היה בהחלטות של ועד התלמידים וזה עלה לדיון בכל ישיבה שבועית של ועד התלמידים עם הנהלת בית הספר, השם שלי הופיע שם לעיתים מאוד מאוד קרובות הייתי בין אלופי הנידונים וכמובן שאם עונש אז גם ההורים צריכים לדעת את זה וזה מלווה בפיתקה הביתה

ואני מגיע לעיתים קרובות עם פיתקה, בהתחלה זה סיפור המעשה ואח"כ שאחד ההורים צריך לבוא לבית הספר להתייצב לפני המורה והוא יסביר לו איזה פשע עשה הילד ומה צריך לעשות, אני השתדלתי באמונה להיות ילד טוב, השתדלתי האמת לא הצלחתי, הייתי אחד השייגעצים של הכיתה, אולי אפילו של בית הספר וההעדרויות שלי מבית הספר בזכות החלטות שלי או בזכות המורה הלכו ורבו והיות ואני לא יכולתי להצדיק תא עצמי ללא גבול אצל האבא והאמא שלי אז הבנתי שהדבר היחידי שאני יכול לעשת זה, גם הייתי רעב לפי הגירסא הזאת של כמה זיתים וכוס מים והתחלתי להתקרב לגיל הצמיחה ולא יכולתי לעמוד ברעב הזה אז היות והבן אדם חושב הוא לא חיי בחלל השגתי חקה, ניגשתי לסוסה בכינתר הייתה סוסה לבנה, משכתי לה בשערות של הזנב והוצאתי לה שערות מהזנב ושזרתי אותם לחוט דק דק דק דק, שערות שקופות לבנות ועשיתי מזה, אז לא היה ניילון, עוד לא המציאו את הניילון עוד, אז היה שערות של סוס או מהזנב או מהרעמה, זה מה ששימש אני הייתי שובר אותם, עושה צמה ובקצה קרס של חכה ופיתיונות לא חסרו אם זה חתיכת סרדין שעלתה בחכה שחותכים אותו לארבע חתיכות שמים על זה זורקים את החכה ויש דגים, הירדן היה מלא מיליוני דגים מושטים מה שהיום או אז קראו לזה אמנון, היום בערבית זה מושט, מושט הפירוש שלו זה מסרק כי יש לו בגב יש לו את העצמות של הסנפיר על הגב הוא ממש כמו מסרק והוא דוקרני בצורה בלתי רגילה אני הייתי דג אותם ובית הספר (באמצע יום הלימודים?) באמצע היום ועל חשבון יום הלימודים מפני שאתה יכול לא ללמוד אבל אתה לא יכול לא לאכול וכמה שיש עונשים וכמה שיש זה לא מצדיק לא לאכול אז היה לי בקל שלי היה לי גפרורים, מלח, חכה ואולר, קבוע, זה היה ציוד שבלי זה אני לא הולך לבית ספר ובחורשת האקליפטוסים לאורך הירדן שוב 50 מטר מהכיתה שם גם ישנם קצת דגים וגם שם אפשר לעשות את המדורה והייתי מקושש עצים, עושה מדורה קטנה עם האקליפטוס ושם את הדג על הזה ואח"כ השתכללתי וככה יכולתי להמשיך ללכת לבית הספר ולא לרדת מהכוחות (היית מגיע לבית הספר בבוקר עם חכה ואף אחד לא היה אומר על זה שום דבר?) החכה הייתה לא היו אז מקלות של חכות זה בכלל זה רק למיליארדרים החכה אצלנו הייתה מגולגלת, הצמה הזאת של השערות סוס מגולגלת על חתיכת קרש וזה היה בכיס היה לנו כבר כיסים ובכיס היה את האולר ובכיס כל ה..... שזקוקים לsurvival להישרדות...

(סוף הקלטת)